

Betrokken jongeren tobben met een vertrouwenscrisis. (Foto: Shutterstock)

Op zoek naar hernieuwd vertrouwen

Nu democratische systemen en instellingen haperen

Door: Redactie DDB

02-05-2024

Cultuur Analyse

Politieke filantropie: de meeste fondsbesturen wagen zich er doorgaans liever niet aan. Vraagt deze tijd wellicht om herbezinning? Daniel Sachs, in dialoog met Sarah Durieux en Jeff Kwasi Klein in Alliance Magazine, het tijdschrift voor filantropie en social investment wereldwijd.

'Enkele decennia geleden hadden we nog zeer sterke democratische instituten, terwijl het maatschappelijk middenveld en sociale bewegingen zwakker waren en steun nodig hadden. Nu is er sprake van een tegenovergestelde situatie: een deel van het maatschappelijk middenveld en sociale bewegingen is extreem sterk, maar het vertrouwen in politieke instellingen en in de democratie is zwakker dan ooit.'

Waarom is het essentieel dat filantropen en andere actoren helpen om haperende democratische systemen en instellingen nieuw leven in te blazen? Daniel Sachs, oprichter en CEO van P Capital Partners, vicevoorzitter van het bestuur van Open Society Foundations en oprichter van de Daniel Sachs Foundation, bespreekt deze vraag met gastredacteuren van Alliance Magazine Sarah Durieux en Jeff Kwasi Klein van Multitudes Foundation.

Sarah Durieux: Politieke filantropie is werk waar zowel u als wij bij Multitudes ons mee bezig willen houden, omdat het in Europa echt ondergefinancierd is. Waarom denkt u dat dit zo is?

Daniel Sachs: 'Ik denk dat dit deels komt doordat de relatie tussen geld en politiek erg disfunctioneel en problematisch is geweest. Er is veel eigenbelang, lobbyen en corruptie, dus het idee dat de particuliere sector een rol kan spelen in de ontwikkeling van democratische besluitvormingsstructuren en politieke instellingen is sommige mensen vreemd. Dat is een barrière die we moeten doorbreken.'

'Enkele decennia geleden hadden we nog zeer sterke democratische instituten, terwijl het maatschappelijk middenveld en sociale bewegingen zwakker waren en steun nodig hadden. Nu is er sprake van een tegenovergestelde situatie: een deel van het maatschappelijk middenveld en sociale bewegingen is extreem sterk, maar het vertrouwen in politieke instellingen en in de democratie is zwakker dan ooit.'

'Daarom denk ik dat we ons in de private sector en in de filantropie echt moeten bezighouden met verandering van democratische en politieke systemen, maar dan wel op een manier die los staat van lobbyen en bekrompen eigenbelang. We moeten onpartijdige systeemverandering bevorderen, en de politiek weer betrouwbaar en effectief maken.'

Er is een vicieuze cirkel tussen een zeer laag vertrouwen in de politiek, wat leidt tot een lage participatie, wat weer leidt tot een slechte vertegenwoordiging, wat weer leidt tot een nog lager vertrouwen.

Alliance
For philanthropy and social investment worldwide

Alliance Magazine is een gezaghebbend uitwisselingsplatform voor wereldwijde filantropie en maximale sociale impact. *Filantropie Platform DDB* brengt met enige regelmaat *Alliance*-artikelen in vertaling.

Jeff Kwasi Klein: Welke factoren hebben ertoe geleid dat u en de Daniel Sachs Foundation dit werk zijn gaan financieren?

DS: 'We zijn begonnen met het ondersteunen van de civil society en activisme. Meer specifiek was veel van ons werk gericht op inclusie en antidiscriminatie. Tien jaar geleden beseften we dat mensen, en jongeren in het bijzonder, afstand namen van instituten en politiek. Er is tegenwoordig een zeer duidelijke kloof tussen sociale bewegingen en het maatschappelijk middenveld aan de ene kant, en instituten aan de andere kant.'

'Veelbelovend is de enorme politieke en sociale betrokkenheid van jongeren. We hebben gezien dat ze zich maatschappelijk en sociaal voor alles inzetten; van de milieubeweging tot sociale rechtvaardigheid, raciale rechtvaardigheid en inclusie. Tegelijkertijd is het vertrouwen in de instituten, politiek en democratie als systeem lager, dan ooit.'

'Voor mij is dat een meta-kwestie: het maakt niet uit of je je richt op het oplossen van de klimaatuitdaging, of dat je een vredesactivist bent, of werkt aan sociale rechtvaardigheid of inclusie. We zullen niet succesvol zijn in het aanpakken van deze uitdagingen, tenzij we politiek op een plek krijgen waar het fundamenteel vertrouwd wordt en een verschil maakt. Om dat te laten gebeuren moet het representatief zijn. Dit is de kwestie waaraan we moeten werken, aangezien het gebrek aan vertegenwoordiging een van de belangrijkste redenen is waarom jonge mensen zich niet politiek engageren.'

'Er is een vicieuze cirkel tussen een zeer laag vertrouwen in de politiek, wat leidt tot een lage participatie, wat leidt tot een slechte vertegenwoordiging, wat op zijn beurt leidt tot een nog lager vertrouwen. We stelden vast dat de manier om die vicieuze cirkel te doorbreken vertegenwoordiging is. Acht van de tien jongeren die niet gaan stemmen, doen dit omdat ze zich niet vertegenwoordigd voelen door het politieke establishment.'

SD: Wat leert uw ervaring met financiering u over effectieve manieren om de politiek ten goede te veranderen?

DS: 'Ik denk dat er twee denkrichtingen zijn; de ene is de 'menschenschool', de andere de 'systeemschool'. Sommigen zeggen dat het geen zin heeft om nieuwe politiek of nieuwe mensen in de politiek te promoten zolang het systeem gebrekkig is, omdat ze gewoon dezelfde disfuncties zullen herhalen. Anderen zeggen dat mensen systemen veranderen en als verschillende mensen betrokken zijn bij beslissingen, de politiek zal veranderen.'

'Wij onderschrijven grotendeels de tweede zienswijze. Daarom is het merendeel van ons werk gericht op het verbeteren van de vertegenwoordiging en het verbreden van de werving voor de politiek, vooral voor mensen met een ondervertegenwoordigde achtergrond.

Maar de systeemkant is ook belangrijk en er is veel werk nodig om de kloof tussen burgers en instellingen

te dichten. Een deel daarvan heeft te maken met technologie, met deliberatieve budgettering, burgervergaderingen en deliberatieve besluitvorming.'

Er zijn geen snelle oplossingen. Fundamentele systeemverandering en het politieke systeem in verschillende landen naar een positie brengen waar het wijdverspreid vertrouwen en deelname geniet, is niet iets wat je snel bereikt.

SD: Een essentieel onderdeel van de politiek zijn politieke partijen. Hoe kunt u binnen dat deel van het systeem opereren en toch onpartijdig blijven?

DS: 'Het werk dat we doen is onpartijdig, maar het is gebaseerd op specifieke democratische waarden die niet altijd volledig worden nageleefd. Natuurlijk zijn politieke partijen een heel belangrijk onderdeel van het systeem. Als je mensen in Europa vraagt waar ze ideologisch staan, staat een overweldigende meerderheid in het brede centrum - mensen die geloven in een gereguleerde markteconomie, vrije handel, gecontroleerde en legale migratie, functionerende sociale zekerheid, klimaatmaatregelen, enzovoort.'

'Maar een behoorlijk aantal daarvan kiest nog steeds voor meer extreme politieke alternatieven, en in de meeste gevallen is de reden niet ideologisch, maar institutioneel. Dat komt omdat ze niet het gevoel hebben dat de gevestigde partijen in het centrum geloofwaardige *change agents*, hervormers, zijn die hun dagelijks leven kunnen veranderen. En hoewel dat deprimerend is vanuit partijoogpunt, is het ook een fantastische kans. De gevestigde partijen hoeven hun ideologie niet te veranderen, maar moeten daar waar ze staan dieper graven.'

'In plaats daarvan moeten deze partijen institutioneel veranderen om geloofwaardiger te worden in het aanjagen van verandering. Dat kan op een aantal manieren: nieuwe mensen, nieuwe stemmen, op nieuwe manieren communiceren, en het gaat ook om het veranderen van beleid en het dichten van de kloof voor burgers. Als alternatief schuiven nogal wat partijen ideologisch dicht op naar de flanken. Voor mij is dat de uitdaging voor de partijen en wij, als niet-partijgebonden actoren in het maatschappelijke middenveld, kunnen daarbij helpen door experimenten te financieren over hoe de kloof met burgers kan worden gedicht. We kunnen sommige van die fantastische jonge leiders uit het maatschappelijk middenveld trainen en toerusten om de politiek in te gaan.'

JKK: Een van de complicerende factoren bij politiek is dat het moeilijk is om de impact te meten. Welke tekenen heeft u gezien die getuigen van de potentiële impact van politiek werk?

DS: 'Er zijn geen snelle oplossingen. Fundamentele systeemverandering en het politieke systeem in verschillende landen in een positie brengen waar het wijdverbreid vertrouwen en deelname geniet, is niet iets wat je snel bereikt. Toen we zeven jaar geleden met onze *incubators* voor politiek leiderschap begonnen, zeiden we dat we pas over tien jaar konden beginnen met een evaluatie vanuit een systeemperspectief.'

'Dat gezegd hebbende, hebben individuen die uit onze programma's zijn gekomen fantastische resultaten behaald in hun respectievelijke contexten. Dat is zeer hoopgevend en getuigt van de kracht van sterk leiderschap om zaken in beweging te krijgen. Toch hebben we het over systemen die in de loop van

decennia en eeuwen zijn opgebouwd, en we hebben het geduld nodig om het goed te doen.'

JKK: Als we eenmaal weten dat we binnen een systeem werken dat gebaseerd is op kortetermijndenken, hoe overtuigen we anderen dan om geduldig te zijn?

DS: 'In toenemende mate merken we dat het gevoel van urgentie er is. Mensen weten dat het gebrek aan vertrouwen in de politiek en de democratie existentieel aan het worden is, en het anekdotische kortetermijnbewijs van individuen en lokale voorbeelden is sterk genoeg om te zien dat betrokkenheid echt een verschil maakt. Filantropie is geobsedeerd met meetbaarheid, maar veel van de echt belangrijke dingen in het leven zijn niet meetbaar - vriendschap of liefde of democratie, bijvoorbeeld. Je vertrouwt erop dat dat dingen zijn die het leven zinvol maken, of niet.'

SD: Ik ben het daar volledig mee eens. Toen we Multitudes oprichtten, spraken we over zorg en een menselijk tintje aan de politiek. We willen niet alleen financiering bieden, maar ook een gemeenschap die mensen steunt. Wat is er volgens u, afgezien van financiering, nog meer nodig?

DS: 'Als we willen dat mensen met succes van sociale bewegingen naar de politiek gaan, moet er veel training plaatsvinden. Voor deel gaat het om het ontwikkelen van zeer concrete vaardigheden, maar er is ook een dimensie die ik institutionele of politieke aanpassing zou noemen. Activisten spelen een specifieke rol met specifieke redenen om een kwestie aan te pakken, maar als je je binnen een instituut begeeft, zijn andere methoden vereist, zoals het bereiken van compromissen of pleiten voor stapsgewijze veranderingen. Bepaalde lessen zijn generiek, maar er zijn ook veel individuele lessen, en dat is waar mentoring en het netwerk om de hoek komen kijken.'

'Politieke partijen hebben traditioneel zeer lange rekruteringstrajecten en mensen groeien op binnen een partij. Vaak komen de mensen met wie we samenwerken pas in een later stadium binnen en kost het moeite om jezelf te laten horen, de codes te begrijpen en echte invloed te hebben. Een manier om dat te doen is omringd te zijn door een breed en ondersteunend netwerk van gelijkgestemde mensen die dezelfde reis hebben afgelegd. Daarom werken we eraan om die gemeenschap wereldwijd op te bouwen.'

JKK: Zoals Sarah al zei, zijn we in bezig met het opbouwen van een ecosysteem van kritische hervormers. Hoe kan dit ecosysteem zich de komende tien jaar ontwikkelen?

DS: 'We willen dat "politicus" in de komende tien jaar op de top 10 lijst van gewenste rollen in de samenleving staat. En als we een positief momentum beginnen te krijgen in politiek, waar deze representatiever en vernieuwender wordt, is er dan iets dat meer voldoening geeft of opwindender is? In democratieën krijgen we na verloop van tijd de politici die we verdienen, en het is echt aan ons om als gemeenschappen samen te werken om ervoor te zorgen dat de politiek weer een fundamenteel verschil maakt.'

SD: U bent op veel verschillende manieren betrokken bij de Daniel Sachs Foundation. U noemde de Apolitical Foundation, u ondersteunt bijvoorbeeld de Multitudes Foundation. Hoe bent u op dit soort spreiding van initiatieven gekomen?

DS: 'Uitgaande van inclusie realiseerden we ons dat vernieuwing van politiek en democratie de sleutel is tot succesvolle sociale verandering. We begonnen jongeren te mobiliseren om te gaan stemmen, maar beseften dat als we echt willen veranderen hoe zij zich verhouden tot democratie en politiek, we niet drie weken voor de verkiezingen kunnen verschijnen en hen vertellen dat ze moeten gaan stemmen. We moeten op een meer systematische, langetermijnmanier te werk gaan. We hebben vastgesteld, zoals ik eerder zei, dat vertegenwoordiging de sleutel is en aangezien er zoveel sociaal en politiek betrokken talent in sociale bewegingen zit, was het logisch om vanuit die talentenpool een pijplijn naar de politiek te creëren.'

'En daarom zijn we begonnen met de politieke leiderschapsincubators (broedplaatsen voor politiek leiderschap - red), die nu 25 landen bereiken, en volgend jaar nog eens in twaalf landen van start gaan. We zagen ook hoe moeilijk het is om de private sector erbij te betrekken, en dat was eigenlijk het idee achter de oprichting van Multitudes; het opkomende veld van politieke vernieuwers in Europa de broodnodige steun bieden door de particuliere sector te mobiliseren en een veilige haven op te bouwen, waardoor meer mensen in de private sector dit werk gaan doen. Het is echt een organisch proces waarin we gaandeweg uitdagingen identificeren en nadenken over manieren waarop we ons kunnen inzetten.'

JKK: U heeft veel gesproken over het mogelijk maken van deze systemische verandering. Wat is uw boodschap aan andere organisaties die dit willen faciliteren?

DS: 'Er is een aantal redenen om je hiermee bezig te houden. Een daarvan is eigenbelang. Of we nu filantropen, zakenmensen of mensen in de publieke sector zijn, we zijn afhankelijk van democratische en vrije samenlevingen met een sterke rechtsstaat en bescherming van mensenrechten. Ik denk ook dat we een verantwoordelijkheid hebben om iets terug te doen, omdat we welvarend zijn geworden dankzij het leven in democratische samenlevingen.'

'We hebben kunnen leven op een manier die we zelf willen en we hebben onze eigen keuzes kunnen maken. En nu sommige van die dingen bedreigd worden, is het tijd om iets terug te doen zodat we weer kunnen vertrouwen op democratische systemen als een fundamentele kracht voor verandering in de samenleving. Wat je filantropische missie ook is, ik raad je aan om een fractie van je middelen te gebruiken voor onpartijdige verandering van politieke en democratische systemen, omdat het van existentieel belang is dat we dat goed krijgen.'

[Dit artikel](#) werd eerder gepubliceerd in de december 2023 editie van *Alliance* magazine.

Vertaling: Suzette de Boer.